

lerinden biri olan Hunzak kentinin ismi bugünkü Avarca'da "Hun yeri" demekmiş.

Yazarın, Kafkas dağlılarının Türkçe olan bu sayılanlar ve İrani bir dilde konuşan Osetler dışında, dört ayrı dil ailesi daha oluşturdukları, değil bu ailelerin birbirini anlaması, aynı topluluk içindekilerin bile anlaşma güçlüğü çekmeleri, mesela iki Çerkez kabilesinin dillerinin bile birbirine tamamen yabancı oluşu gibi gerçeklere gerekli önemi vermeyerek ortak kökende ısrar etmesini belli dozda bir romantizmin tesiri olarak görmek durumundayız. Belirttiğimiz gibi, bu topluluklar arasında ortak köken ve akrabalıklar olabilir ve konu muhakkak araştırılmalıdır; ancak bunun için dip tarihe gidilmelidir. Bugünkü durum itibariyle Kafkaslarda "yetmiş iki" ayrı milletin yaşadığı bir gerçektir. Bunların bir arada olmasını düşünmek, daha doğrusu bir Dağlı ulusal kimliği tasarlamak için soy birliği aramaya gerek yoktur. Kültür ve hele kader birliği ondan daha kuvvetli bir yapıştırıcı değil midir? Ve zaten milliyetleri dil veya soy birliği değil, kader birliği içinde yoğunlaşma meydana getirmez mi?

Kafkı, eserinde mümkün olduğu ölçüde rakamlara sığınıyor ve çeşitli kaynaklardan sayılar aktarıyor. Onun isabetli olacağını düşündüğümüz hesaplamalarına göre, 1940'larda Türkiye'de, tüm topluluklar dahil olmak üzere, bir milyon kadar Kafkas asıllı yurttaşımız vardı. Dolayısıyla, bugün için üç milyon gibi bir sayıyı telaffuz etmek mümkündür.

300 sayfalık da olsa, Kafkas hikayesini akıcı bir dille bir solukta okumamızı sağlayan ve özellikle yakın tarih ve kültür konularında kuşkusuz çok değerli bilgiler veren bu eserin, İstanbul kitap dünyasının en önemli isimlerinden olan Sayın Erol Cihangir'in elinden geçerek yayınlanmış olması, esere bir diğer itimat sebebi. Sayın Cihangir'i bu değerli hizmet için kutluyoruz.

Osman Karatay

Enver Uzun, AKÇAABAT YER ADLARI, Trabzon 2005.

Daha çok Ortak Türk Edebiyatı sahasındaki çalışmalarıyla tanınmakta olan Dr. Enver Uzun, değişik bir alana kayarak 13. kitabı *Akçaabat Yer Adları*'yla okuyucunun karşısına çıktı. Yazar, 134 sayfalık kitabında Türkiye'de pek yaygın görülmeyen yer adları (toponomi) ile ilgili bir çalışma sunmaktadır.

Eserde öncelikle Trabzon tarihi ile ilgili beş sayfalık giriş kısmında Trabzon'un tarih sahnesinde yer alışından itibaren barındırdığı halklar ile ilgili tarihi süreci kısa bir şekilde vermektedir. Bu kısım Trabzon tarihinin bir özeti olarak da kabul edilebilir. Yer adları ile ilgili üç sayfalık açıklama kısmında ise toponominin önemine değinerek S. M. Mollazade, Galibe Gültekin, Budagov, L.L. Qumetskaya, A.N. Yeremiya, Mehmet Eröz gibi değişik toponomist ve yazarların konu ile ilgili görüşlerine yer vermiştir.

Dr. Enver Uzun'un ifadesine göre yer adları tarih için çok önemli bir kaynaktır. Yazar bu görüşünü şöyle dile getirmektedir: "*Şehir, kasaba, köy, yayla, kışlak, tepe gibi yerleşim alanlarına ve dere, göl, ırmak gibi yerlere konulmuş adlar gelişi güzel tespit edilmemiştir. Bu adlar aynı zamanda milletlerin tarihi, soy-soy ve geçmişleri ile yakın alâkalıdır. Yer adları sayesinde milletlerin geçmişleri ortaya konarak tarihlerine ışık tutar. Ona göre de toponomi olmadan tarih ilmi eksik kalır*".

Yazar, bu kitabında her ne kadar dar bir alanda yaptığı bir çalışma gibi görülse de aslında toponominin söz konusu olduğu her yerde şüphesiz katkı sağlayacak bir çalışmaya imza atmıştır. Kitapta 101 köy, 9 dağ ve yayla adı ile 10 dere ve ırmak adı olmak üzere toplam 120 ad ile ilgili bir çalışma ortaya koymuştur. Kitaba duyulan ilgi karşısında altı ay içerisinde ikinci baskısı gerçekleştirilen kitabın üçüncü baskı çalışmalarının sürdüğü şu sıralarda yerel bir gazete de tefrikanı devam etmektedir.

Yazarın oldukça sabırlı davrandığı, toponomi ilgili önemli kaynakların tümüne yakınından yararlandığı, yer adlarının açıklanmasında oldukça objektif bir davranış sergilemeye çalıştığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Bu meyanda yazar, geniş bir perspektifte ele aldığı Akçaabat'ın yer adlarını objektif ilmin gerektirdiği sorumlulukla ortaya koyarak önemli bir çalışmaya imza atmıştır.

Dr. Enver Uzun bu eserinde aynı zamanda, yıllardır Karadeniz bölgesinde, o cümleden Trabzon ve havalisinde yürütülmekte olan Yunan propagandasının bir ironiden başka bir şey olmadığını ciddi deliller ile ortaya koymaktadır.

Söz konusu bu kitapta Türkiye'de bu güne kadar toponomi alanında yapılmış çalışmalarında bir bibliyografyası verilerek konu ile ilgilenenlere bu yönde bir ışık tutulmuştur. Enver Uzun'un bu kitabının toponomi sahasındaki boşluğun kapatılmasında önemli bir katkı sağlayacağı açıktır.

Muhittin Çelik